

ऑक्टोबर महिन्यातील कामांचा तपशील

बागायती कापूस

- * पिकातील २० ते ३० टक्के बोंडे फुटल्यानंतर पहिली वेचणी करून घ्यावी त्यानंतर १५ ते २० दिवसांच्या अंतराने अनुक्रमे दुसरी व तिसरी वेचणी करावी .
- * कापूस वेचणी आटोपल्यानंतर सर्व पन्हाट्या उपटून शेताबाहेर न्याव्यात व त्याचा कंपोस्ट खत तयार करण्यासाठी वापर करावा जेणेकरून किडीच्या सुप्त अवस्था नष्ट होतील.

ऊस

- * आडसाली ऊसाच्या लागणीस को.८६०३२ या जातीसाठी शिफारशीत (५००:२००:२०० किलो नत्र, स्फुरद व पालाश प्रति हेक्टर) खतमात्रेच्या १० टक्के नत्र ५० किलो प्रति हेक्टर खताची तिसरी मात्रा (१२ ते १६ आठवडे वयाच्या ऊसासाठी) देण्यासाठी युरिया ११० किलो प्रति हेक्टर वापरावा व इतर जातीच्या उसाकरीता प्रति हेक्टर ४० किलो नत्र खतांचा तिसरा हप्ता (८७ किलो युरिया) लागणीनंतर १२ ते १६ आठवड्यांनी द्यावा. नत्र खताची मात्रा देण्यासाठी निमकोटेड युरियाचा वापर करावा.

- * आडसाली ऊसाच्या लागणीस ६० दिवसांनी प्रतिहेक्टर ५ लिटर मल्टीमॅक्रोन्युट्रीयंट (नत्र ८%, स्फुरद ८% व पालाश ८%) व मल्टीमायक्रोन्युट्रीयंट (ग्रेड-२) या द्रवरूप खतांची प्रत्येकी ५०० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी ऊसाच्या लागणीस ९० दिवस झाले असल्यास प्रतिहेक्टर ७.५ लिटर मल्टीमॅक्रोन्युट्रीयंट व मल्टीमायक्रोन्युट्रीयंटची प्रत्येकी ७५० लिटर पाण्यातून फवारणी करावी.

- * आडसाली ऊसाला अॅसेटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धकाची बिजप्रक्रीया लागणीचे वेळी केलेली नसल्यास ६० दिवसांनी १ लिटर द्रवरूप अॅसेटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धकाची २०० लिटर पाण्यात मिसळून हेक्टरी फवारणी करावी.

- * पूर्वहंगामी उसाच्या लागवडीसाठी पूर्वतयारी करा, पूर्वहंगामी ऊसाची लागण १५ ऑक्टोबर ते १५ नोव्हेंबर या कालावधीत पूर्ण करा.

- * लागणीसाठी को.८६०३२, को.एम. ०२६५, फुले १०००१, को.व्ही.एस.आय.९८०५ आणि व्ही.एस.आय. ४३४ या जातींची निवड करा

- * लागणीच्या वेळी प्रति हेक्टर ४० किलो नत्र (८७ किलो युरिया) को.८६०३२ जातीसाठी व इतर सर्व जातीसाठी ३४ किलो नत्र (७४ किलो युरिया) तसेच ८५ किलो स्फुरद (५३१ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट) आणि ८५ किलो पालाश (१४२ किलो म्युरेट ऑफ पोटॅश) ही रासायनिक खते सरीमध्ये द्यावीत.

- * लागणीपूर्वी बेण्यास ३०० मिली. मॅलॅथिऑन अथवा २६५ मिली डायमेटोथेट व १०० ग्रॅम बावीस्टीन १०० लिटर पाण्यात मिसळून तयार केलेल्या द्रावणात बेणे १० मिनीटे बुडवून बेणे प्रक्रिया करावी. या बिजप्रक्रियेनंतर प्रति हेक्टर १० किलो अॅसेटोबॅक्टर अथवा १ लिटर द्रवरूप अॅसेटोबॅक्टर व स्फुरद विरघळविणारे जीवाणू १.२५ किलो १०० लिटर पाण्यात मिसळून तयार केलेल्या द्रावणात कांड्या ३० मिनीटे बुडवाव्यात.

- * पाणी बचतीच्या दृष्टीने मध्यम जमिनीसाठी ७५-१५० सेंमी पट्टा पद्धतीचा वापर करावा यासाठी ७५ सें.मी. अंतराच्या जोड ओळीनंतर एक ओळ रिकामी

सोडावी सलग पद्धतीने लागवडीसाठी हलक्या जमिनीत ९० सें.मी., मध्यम जमिनीत १०० सें.मी. तर भारी जमिनीमध्ये १२० सें.मी. दोन सऱ्यातील अंतर ठेवावे. पाण्याच्या अधिक बचतीसाठी ठिबक सिंचनाचा वापर करावा.

- * लागणीनंतर वापसा येताच हेक्टरी ५ किलो अॅटाटाप किंवा मेट्रीब्युझीन १.५ किलो प्रति १००० लिटर पाण्यात मिसळून जमिनीवर फवारावे. जमीन तुडवली जाणार नाही याची काळजी घ्यावी.

- * पूर्वहंगामी उसात आंतरपिक म्हणून बटाटा, पानकोबी, फुलकोबी, वाटाणा, कांदा व लसून, यासारख्या भाजीपाला पिकांचा समावेश करावा.

- * लोकरी मावाग्रस्त ऊसावर मित्रकीटक असल्यास रासायनिक कीटकनाशकांचा वापर करू नये. लोकरी माव्यासाठी डिफा अॅफिडीव्हरा, मायक्रोमस यासारख्या मित्र किटकांचे संवर्धन करावे. तसेच ऊसासाठी शिफारशीत रासायनिक खतांचा संतुलित वापर करावा व ऊस पिकास जास्त पाणी देवू नये.

हरभरा व्यवस्थापन

- * २० ऑक्टोबर ते १० नोव्हेंबर पर्यंत बागायती हरभरा बीजप्रक्रिया करून घेवा.

- * पेरणीनंतर लगेच पुरेसा ओलावा असताना उगवणीपूर्व तणनाशक पॅडिमिथॉलीन फवारावे.

- * किडनियंत्रणासाठी एकात्मिक किड नियंत्रण पध्दतीचा अवलंब करावा. यामध्ये सापळा पीक, कामगंध सापळे, पक्षी थांबे याचा अवलंब करावा.

नाचणी पीक

- * नाचणी पिक पावसाच्या पाण्यावर घेतले जाते. पावसामध्ये खंड पडल्यास उपलब्धतेनुसार संरक्षित पाणी द्यावे.

- * भेसळ काढणे.

रब्बी ज्वारी

- * पहिला पंधरवडा - पेरणीनंतर १५ दिवसांनी विरळणी करून एका ठिकाणी एक रोप ठेवावे व पेरणीनंतर ३ आठवड्यांने फटीच्या कोळप्याने पहिली कोळपणी करावी.

- * दुसरा पंधरवडा - खोडकिडा नियंत्रण- खोडकिडा प्रादुर्भाव दिसल्यास क्युनॉलफॉस २५ ईसी ७५० मिली प्रवाही ५०० लीटर पाणी प्रति हेक्टर फवारणी करावी. आवश्यकतेनुसार पहिली खुरपणी करावी. पेरणीनंतर ५ आठवड्यांने पासेच्या कोळप्याने दुसरी कोळपणी करावी आणि गरज असल्यास पहिले संरक्षित पाणी द्यावे.

गहू

- * गव्हासाठी भारी व खोल जमीन निवडून पूर्व मशागत करणे.

- * बागायती पेरणीसाठी फुले समाधान, तपोवन, त्र्यंबक, गोदावरी या जातीमधून हेक्टरसाठी १२० किलो बियाणे घेणे.

- * जिरायती पेरणीसाठी पंचवटी किंवा नेत्रावती या वाणाचे हेक्टरी १०० किलो बियाणे घेणे.

फळबाग व्यवस्थापन

- * डाळिंब - पक्व फळांची काढणी करणे व बाग ताणावर सोडावी.

- * सिताफळ - गरज असल्यास पाणी व्यवस्थापन करून पिकलेली फळे काढावीत.

- * बोर - गरज असल्यास पाणी व रोग किडींचे नियंत्रण करावे.

- * आवळा - पक्व झालेली फळे काढण्यात सुरवात करावी.

- * अंजीर - खतांचे नियोजन करणे व मिठा बहार धरणेसाठी पाण्याचे नियोजन करावे.

- * जांभूळ - बाग ताणावर सोडावी.

- * कागदी लिंबू - हस्त बहाराचे नियोजनासाठी १ टक्का पोटॅशियम नायट्रेटची फवारणी करावी.

- * रस शोषणारा पतंग : गंध सापळ्याचा वापर करावा (२०० मिली क्लोरोपायरीफॉस + १ किलो गुळ + १ लि. मोसंबीचा रस + १० लि. पाणी मिसळून त्यामधून प्रत्येकी ५०० मिली द्रावण घेऊन हेक्टरी १५-२० सापळे लावावे.)

- * कॅंकर / खैऱ्या रोग : स्ट्रेप्टोसायक्लीन १ ग्रॅम + कॉपर ऑक्सीक्लोराईड ३० ग्रॅम प्रति १० लि. पाणी

- * डिक्या रोग : खोडावर जमिनीपासून ४५ ते ६० अंतरावर बोर्डोपेस्ट लावावी.

- * खैऱ्या रोगाच्या नियंत्रणासाठी लिंबू बागेमध्ये झाडावरील वाळलेल्या फांद्या काढून कापलेल्या जागेवर बोर्डोपेस्ट लावावी.

भाजीपाला व्यवस्थापन

- * रांगडा कांदा लागवड पहिल्या आठवड्यात पूर्ण करावी.

- * खरीप कांदा लागवडीस नत्र खताचा दुसरा हप्ता द्यावा.

- * खरीप हंगामातील वांगी, मिरची, टोमॅटो काढणी करावी.

- * कोबी व फ्लॉवर पिकाची काढणी करावी.

- * वेलवर्गीय भाजीपाला पिकाची काढणी करावी.

- * भेंडी व गवार पिकाची काढणी करावी.

- * सर्व खरीप भाजीपाला पिकांवरील किड व रोगाचे नियंत्रणाचे उपाय करावेत.

- * दुसऱ्या पंधरवड्यापासून लसूण लागवडीस सुरुवात करावी.

- * रबी हंगामातील कांदा पिकासाठी रोपवाटीका तयार करावी.

- * कांदा बियाण्याची पेरणी करावी.

- * रबी हंगामातील टोमॅटो, फ्लॉवर, कोबी पिकाची रोपवाटीका करावी.

- * वाटाणा पिकाची लागवड दुसऱ्या पंधरवड्यापासून करावी.

- * रबी हंगामामध्ये येणाऱ्या गाजर, मुळा, बिट पिकाची लागवड करावी.

कृषि तंत्रज्ञान व्यवस्थापन यंत्रणा (आत्मा), अहमदनगर

पंतप्रधान पीक विमा योजना

रब्बी हंगाम सन २०१६-१७ पासून राज्यात प्रधानमंत्री पीक विमा योजना खालील अटीनुसार अधिसूचित क्षेत्रातील अधिसूचित पिकांसाठी विमा क्षेत्र घटक धरून राबविण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

योजनेची वैशिष्ट्ये

१. नैसर्गिक आपत्ती, किड आणि रोगासारख्या अकल्पित प्रतिकूल परिस्थितीमुळे पिकांचे नुकसान झाल्यास शेतकऱ्यांना विमा संरक्षण देणे.
२. पिकांच्या नुकसानीच्या अत्यंत कठीण परिस्थितीतही शेतकऱ्यांचे आर्थिक स्थैर्य अबाधित राखणे.
३. शेतकऱ्यांना नाविन्यपूर्ण व सुधारीत मशागतीचे तंत्रज्ञान व सामुग्री वापरण्यास प्रोत्साहन देणे.
४. कृषि क्षेत्रासाठीच्या पतपुरवठ्यात सातत्य राखणे. जेणेकरून उत्पादनातील जोखमीपासून शेतकऱ्यांच्या संरक्षणाबरोबरच अन्नसुरक्षा, पिकांचे विविधीकरण आणि कृषि क्षेत्राचा गतिमान विकास व स्पर्धात्मकतेत वाढ हे हेतू साध्य होण्यास मदत होईल.

योजनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये

१. प्रधानमंत्री पीक विमा योजना कर्जदार शेतकऱ्यांना अधिसूचित क्षेत्रातील अधिसूचित पिकांसाठी बंधनकारक असून बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना ऐच्छिक आहे.
२. खातेदारांचे व्यतिरिक्त कुळाने अगर भाडे पट्टीने शेती करणारे शेतकरी या योजनेत भाग घेण्यास पात्र आहेत.
३. या योजनेअंतर्गत वास्तवदर्शी दराने विमा हप्ता आकारण्यात येणार असून शेतकऱ्यांवरील विमा हप्त्याचा भार कमी करण्यासाठी शेतकऱ्यांनी भरावयाचा विमा हप्ता रब्बी हंगामासाठी १.५% व नगदी पिकांसाठी ५% असा मर्यादित ठेवण्यात आला आहे.
४. या योजनेअंतर्गत जोखिमस्तर सर्व पिकांसाठी ७०% असा निश्चित करण्यात आला आहे.
५. अधिसूचित क्षेत्रातील अधिसूचित पिकांचे उंबरठा उत्पन्न मागील सात वर्षांपैकी सर्वाधिक उत्पन्नाच्या पाच वर्षांचे सरासरी उत्पन्न गुणीले त्या पिकाचा जोखिमस्तर विचारात घेऊन निश्चित केले जाईल.

पंतप्रधान पीक विमा या योजनेच्या अधिक माहितीसाठी शेतकऱ्यांनी कृषि सहाय्यक, कृषि पर्यवेक्षक, मंडळ कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी, उपविभागीय कृषि अधिकारी व नजीकच्या राष्ट्रीय कृत बँक, जिल्हा मध्यवर्ती बँक यांचेशी संपर्क साधावा. जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांनी पंतप्रधान पीक विमा योजनेत सहभाग होऊन योजनेचा लाभ घ्यावा. असे आवाहन कृषि विभागामार्फत करण्यात येत आहे.

पाणी अडवा पाणी जिरवा, जलसंधारणाचा विचार मुखा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

